USNESENÍ ETICKÉ KOMISE UJEP K PODNĚTU Č. 6/2025

Doručení podnětu:

9. září 2025

Předkladatel podnětu:

člen Akademické obce UJEP

Dotčený/dotčená:

členové Akademické obce a pracovníci jedné z fakult UJEP

Předmět podání

Předmětem podání podnětu č. 6/2025 byla žádost o posouzení, zda jeden soukromý a čtyři otevřené e-mailové dopisy, které byly v období od května do června 2025 rozeslány členům akademické obce na jedné z fakult UJEP, jsou v souladu s Etickým kodexem UJEP. Podnět uvádí, že obsah těchto otevřených dopisů zpochybňuje principy demokracie a znevažuje práci senátorů a označuje je za nezodpovědné, protože zastávají jiný názor, aniž by autory výše uvedených dopisů byly předloženy konkrétní věcné argumenty. Předkladatel podnětu vyjádřil podezření, že tyto dopisy porušují čl. 1 odst. 2 písm. a), b), c), e) a f) Etického kodexu UJEP, jelikož podle jeho názoru neuznávají právo na alternativní názor, vyvíjejí nevhodný nátlak, neodpovídají zásadám slušného chování, neprojevují respekt k autonomii akademické obce a kritika v nich obsažená není transparentní a věcná.

Součástí podnětu je rovněž podezření na porušení čl. 1 odst. 2 písm. i) Etického kodexu osobou, která otevřené dopisy rozeslala.

I. Skutkový stav

Členové senátu a akademické obce jedné z fakult UJEP obdrželi v období od 30. května do 6. června 2025 čtyři otevřené dopisy, jejichž autoři v nich vyjádřili svou podporu děkanovi fakulty. Dopisy byly podepsány konkrétními členy akademické obce a rozeslány prostřednictvím fakultní e-mailové komunikace. V textech byla mj. zdůrazněna role děkana při stabilizaci a rozvoji fakulty, vyjádřen nesouhlas s návrhem na jeho odvolání a poukazováno na možnou nespravedlnost či neadekvátnost takového kroku.

Jeden z členů akademické obce zároveň obdržel v této věci od jiného člena fakulty soukromý dopis, který nebyl určen k veřejnému šíření.

II. Etické posouzení

Etická komise UJEP posoudila obsah předložených otevřených dopisů a porovnala jej s příslušnými ustanoveními Etického kodexu UJEP. Komise vycházela z toho, že otevřený dopis je jednou z možných forem akademické komunikace, která umožňuje členům akademické obce

transparentně vyjádřit vlastní stanovisko k závažným otázkám života a fungování fakulty. Sama existence těchto otevřených dopisů proto nepředstavuje porušení Etického kodexu UJEP. Předmětem posuzování je jejich obsah, nikoli samotná jejich existence.

Komise konstatuje, že všechny posuzované dopisy byly podepsané konkrétními autory a jejich obsah byl zveřejněn v rámci akademické obce. Nešlo tedy o anonymní sdělení, ale o osobní a otevřený projev, který je v tomto ohledu v souladu s čl. 1 odst. 2 písm. b) a f) Etického kodexu UJEP, podle něhož člen akademické obce obhajuje svobodu slova a kritického myšlení a uznává právo na kritiku, pokud je podána transparentně.

Komise dále uvádí, že až na jednu výjimku, o které bude níže pojednáno, v dopisech nejsou jmenovitě napadáni jednotliví členové akademického senátu ani jiní konkrétní členové fakulty. Objektivní čtení textů většinou neumožňuje jednoznačně přiřadit kritiku konkrétním osobám; pokud si některý z členů akademické obce výtky vztáhne na sebe, jde o jeho interpretaci textu, nikoli o výslovné a jednoznačné označení autora. Většina kritiky je vedena na institucionální úrovni, tj. k postupu a rozhodnutí akademického senátu jako celku či k formě návrhu na odvolání děkana. V dopisech se objevují zobecňující hodnotící výroky a doporučení, která zůstávají v rovině obecného názoru. Komise konstatuje, že takový způsob vyjádření nepředstavuje nevhodný nátlak ani osobní útok ve smyslu čl. 1 odst. 2 písm. e) Etického kodexu UJEP.

Etická komise však shledala, že dva z otevřených dopisů obsahují pasáže, které překračují rámec legitimní akademické kritiky.

Za problematické lze považovat zejména formulace:

[redacted]

Tento výrok nelze v daném kontextu při nejlepší vůli číst jinak, než že za osoby [redacted] jsou označováni senátoři jedné z fakult UJEP, neboť bezprostředně navazující věta odkazuje na rozhodování o vedení fakulty, které je svěřeno právě akademickému senátu, a vztahuje tak uvedené charakteristiky na jeho členy. Komise proto konstatuje, že tato formulace překračuje rámec institucionální kritiky a zasahuje do integrity konkrétní skupiny členů akademické obce.

Za problematické lze považovat i formulace v dalším z otevřených dopisů:

[redacted]

Autor zde uvádí osobní domněnku, že jeden z členů akademické obce chtěl získat kritiku na děkana fakulty, a tuto domněnku zveřejnil v otevřeném dopise adresovaném celé akademické

obci fakulty. Takto formulované sdělení nemá povahu věcně podloženého kritického podnětu, ale subjektivního dojmu. Jeho zveřejněním mohlo dojít k poškození profesní i osobní integrity dotčeného člena akademické obce a poškodit jeho profesní čest.

Etická komise proto konstatuje, že uvedené pasáže představují nepodloženou kritiku a nejsou v souladu s čl. 1 odst. 2 písm. f) Etického kodexu UJEP, podle něhož musí být kritické podněty podávány transparentně a věcně podloženým způsobem.

Součástí podnětu bylo také podezření na porušení Etického kodexu UJEP v soukromé e-mailové komunikaci mezi dvěma členy akademické obce. Etická komise konstatuje, že se jednalo o osobní sdělení adresované jednomu konkrétnímu adresátovi, nikoli o otevřený či veřejně šířený text. Obsah e-mailu sice zahrnuje osobní názory, hodnocení a připomínky k situaci na fakultě, avšak komise v něm neshledala projevy, které by bylo možné vyhodnotit jako porušení zásad slušného chování ve smyslu Etického kodexu UJEP. Komise zároveň připomíná, že jakkoli by bylo žádoucí, aby principy Etického kodexu UJEP byly uplatňovány ve všech mezilidských interakcích v rámci UJEP, nelze každou rovinu osobní komunikace podřizovat profesionální etické regulaci. Osobní a soukromá komunikace se řídí jinými a často i poněkud volnějšími pravidly než komunikace profesní a veřejná, a proto ji nelze bez dalšího podřizovat posuzování podle Etického kodexu UJEP.

Pokud jde o námitku, že osoba, která dopisy rozeslala, měla povinnost upozornit na jejich údajný rozpor s Etickým kodexem, Etická komise konstatuje, že tato povinnost nastává až v případě, kdy by bylo prokazatelně zřejmé a usnesením Etické komise UJEP potvrzené, že obsah dopisů skutečně představuje porušení Etického kodexu UJEP. Nelze spravedlivě požadovat, aby pracovníci, kteří technicky zajišťují rozesílání oficiálních sdělení, prováděli samostatnou etickou analýzu obsahu těchto textů.

III. Závěrečné usnesení Etické komise UJEP

Na základě výše uvedeného etického posouzení Etická komise UJEP konstatuje:

Dva ze čtyř posuzovaných otevřených dopisů, které byly v období květen–červen 2025 rozeslány členům akademické obce jedné z fakult UJEP, nepředstavují porušení Etického kodexu UJEP. Kritika v nich byla vedena na institucionální úrovni, nebyla adresována konkrétním osobám a odpovídala principům transparentní akademické diskuse.

U dvou z otevřených dopisů Etická komise shledala, že jejich části obsahující hodnotící výroky vůči senátorům fakulty a osobní tvrzení o jiném členu akademické obce představují porušení čl. 1 odst. 2 písm. f) Etického kodexu UJEP, neboť nejde o věcně podložené kritické podněty a tyto výroky mohly zasáhnout do integrity dotčených osob a poškodit jejich profesní i osobní pověst.

Etická komise konstatuje, že součástí podnětu byl rovněž soukromý dopis zaslaný mezi dvěma členy akademické obce. Tento dopis měl charakter osobní komunikace a nebyl určen k veřejnému šíření. Komise v něm neshledala projevy, které by bylo možné vyhodnotit jako porušení Etického kodexu UJEP.

Doporučení Etické komise

Etická komise připomíná, že kritika v akademickém prostředí má být vždy vedena transparentně, věcně a s respektem k osobní důstojnosti členů akademické obce.

Etická komise zároveň dodává, že volba děkana a volba a jednání akademického senátu patří mezi jedny z nejvýznamnějších projevů akademické politiky, a mohou být proto provázeny i intenzivnějšími emocemi a vyhrocenější rétorikou. V politickém prostředí, byť v tomto případě „pouze“ akademickém, se hranice mezi svobodným vyjádřením podpory, legitimní snahou ovlivnit rozhodování a možným nátlakem stírají podstatně více než v jiných formách profesního jednání. U členů akademické obce, kteří se aktivně účastní akademické politiky, se proto předpokládá o něco vyšší míra odolnosti a schopnost čelit kritickým projevům, neboť právě konfrontace a kritika k politickému procesu přirozeně náleží. V tomto kontextu je oprávněné neočekávat u akademiků působících v samosprávných orgánech univerzity takovou míru citlivosti na kritické výroky, jaká je běžná u osob, které se akademického politického dění neúčastní. Z povahy věci je totiž zřejmé, že se setkají i s tvrdší kritikou a že jejich působení je založeno na dobrovolném rozhodnutí převzít odpovědnost za chod akademické obce. Osoby aktivně zapojené do akademické politiky musí počítat s tím, že jejich kroky nebudou vždy přijímány s povděkem či souhlasem, ale mohou být také důrazně a veřejně kritizovány.

Současně však Etická komise důrazně připomíná, že i když působení v akademické politice přirozeně předpokládá vyšší míru odolnosti vůči kritice a otevřenou konfrontaci názorů, neměla by se tato politika řídit vzorci politického boje, jaké známe z veřejného prostoru. Univerzitní prostředí má být v tomto ohledu vzorem kultivované a věcné diskuse, vedené s respektem k osobní důstojnosti a integritě všech členů akademické obce. Akademici by měli ukazovat, že i zásadní spory lze vést bez osobních útoků a nepodložených obvinění, a tím přispívat k ochraně a posilování akademických hodnot.

Usnesení přijato komisí:

22. září 2025

Hlasování komise (přítomni 5, kvórum 3)

pro 5, proti 0, zdrželi se hlasování 0

Za správnost:

Doc. RNDr. Jaroslav Pavlík, CSc., předsedající Etické komise UJEP

Jako náprava zjištěného nedostatku v anonymizaci byly dodatečně v textu tohoto usnesení začerněny konkrétní pasáže v bodu II.